Η ντροπή είναι όπλο και στολίδι (Κ. Γ. Παπαδημητρακόπουλος)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 14 Αυγούστου, 2013

Ναί, παιδιά, ἡ ντροπὴ ἔχει αὐτὰ τὰ ὑπέροχα χαρακτηριστικά. Καὶ θὰ δεῖτε στὴ συνέχεια τὸ πῶς καὶ τὸ γιατί…

Τὴν ἀφορμὴ γιὰ ὅλα ὅσα θὰ ἀναπτυχθοῦν ἔδωσε μία ἐπιστημονικὴ ἔρευνα, ποὺ ἦρθε στὸ φῶς τῆς δημοσιότητας. Ἡ ἔρευνα αὐτὴ ἔγινε ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο τῆς Καλιφόρνιας μεταξὺ 60 φοιτητῶν [1]. Καὶ τι ἔδειξε; Πώς «ἀποτελεῖ κρυφὸ πλεονέκτημα τὸ νὰ εἶναι κανεὶς ντροπαλός»! Πὼς «οἱ ντροπαλοὶ ἀποδεικνύονται πιὸ ἔμπιστοι καὶ πιὸ γενναιόδωροι»! Καὶ πὼς «νοιώθει κανεὶς πιὸ ἄνετα, ὅταν ἐμπιστεύεται ντροπαλοὺς ἀνθρώπους καὶ μάλιστα θέλει νὰ συσχετιστεῖ μαζί τους»! Ὅπως δὲ τόνισαν οἱ εἰδικοὶ κοινωνικοὶ ψυχολόγοι – ἐρευνητὲς «ἡ συστολὴ εἶναι ἔνδειξη ἀρετῆς»!

***

Ὅπως καὶ νὰ τὸ κάνουμε ἡ ντροπὴ εἶναι πολὺ μεγάλη ἀρετή. Οἱ ἀρχαῖοι τὴν ἀποκαλοῦσαν **αἰδώ**, τὴν δὲ ἔλλειψη τῆς ἠθικῆς συστολῆς καὶ τὴν ἀδιαντροπιά, τὴν ἀποκαλοῦσαν **ἀναίδεια**! Παράλληλες ἔννοιες εἶναι ἡ **αἰσχύνη** καὶ ἡ **ἀναισχυντία**! Λέγεται, μάλιστα, πὼς στοὺς ἀρχαίους ἡ αἰδὼς εἶχε καὶ τὴν ἔννοια τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς εὐλάβειας πρὸς τὸν Θεὸ ἢ τοὺς ἄρχοντες, καθὼς καὶ τῆς συστολῆς κάποιου ἀπὸ φόβο μήπως τοὺς δυσαρεστήσει. Ἦταν δὲ τόσο ὑψηλὴ ἀρετὴ γι’ αὐτούς, ποὺ ἔλεγαν πὼς καθόταν στὸ θρόνο τοῦ Θεοῦ [2]. Ἄρα ἔχει θεία προέλευση καὶ καταγωγή, θεία ἐνέργεια.

Ὅπως καὶ νὰ τὸ κάνουμε ἡ ντροπὴ (αἰδὼς) εἶναι μέγα δῶρο τοῦ Θεοῦ στὸν ἄνθρωπο. Μᾶς τὸ ἔδωσε ὡς ὅπλο στὸν ἀγώνα μας νὰ μείνουμε ἠθικὰ ἀκέραιοι καὶ ἐνάρετοι. Ὁ **Ἅγιος Γρηγόριος Θεολόγος** γράφει πὼς «ἡ αἰδὼς προστατεύει τὴν ἁγνότητα, ὅπως τὰ φύλλα προστατεύουν τὸν καρπό».

Ὅταν οἱ πρωτόπλαστοι παρέβηκαν τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ τρώγοντας ἀπ’ τοὺς καρποὺς τοῦ δένδρου, ποὺ τοὺς εἶχε ἀπαγορεύσει, ἀσφαλῶς ἁμάρτησαν. Καὶ τί ἔγινε τότε; Δὲν μιλοῦσαν πλέον μὲ τὸν Θεό, ἀλλὰ κρύβονταν ἀπὸ Αὐτόν! «Εἴμαστε γυμνοί, πῶς

μπορούσαμε νὰ Σὲ δοῦμε;», Τοῦ εἶπαν. Ἄρα μὲ τὴν ντροπὴ ὁ Θεὸς βοηθοῦσε τὸν ἄνθρωπο νὰ καταλάβει τὸ λάθος του, νὰ συνέλθει, νὰ μετανοήσει, νὰ τὸ ὁμολογήσει. Νὰ γιατί ἡ ντροπὴ εἶναι μεγάλο δῶρο Του σὲ ὅλους μας.

***

Ὡς τέτοια ἀρετὴ ποὺ εἶναι, ἀσφαλῶς ἀποτελεῖ μέγα προτέρημα σὲ ὅποιον τὴν διαθέτει.

Κατ’ ἀρχὴν τί δείχνει; Πώς αὐτὸς εἶναι ἀσφαλῶς εὐσυνείδητος. Εὔστοχα εἶπαν: «Ἡ ντροπὴ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς σωστῆς συνείδησης».

Ἔπειτα εἶναι γνώρισμα τῶν ἐναρέτων. Εἶπαν ὑπέροχα πὼς «ὅπου ὑπάρχει ἀκόμη λίγη ντροπή, ἐκεῖ καὶ ἡ ἀρετὴ ἀπ’ τὴν καρδιὰ δὲν ἔχει ὁλότελα σβήσει». Καὶ πὼς «τὴν ἡμέρα ποὺ δὲ θὰ μποροῦμε πιὰ νὰ κοκκινίζουμε, θὰ πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε, ὅτι ἔχουμε πέσει πολὺ χαμηλά». Ναί!

Ὁ Ἀριστοτέλης ἔλεγε πὼς «τὸ χρῶμα τῆς ντροπῆς εἶναι τὸ ὡραιότερο». Κάτι ποὺ θυμίζει τοῦτο τὸν λόγο: «Νὰ εἶσαι ὑπερήφανος ὅταν μπορεῖς καὶ κοκκινίζεις»! Ὁ Μένανδρος τόνιζε πὼς «ἡ ντροπὴ εἶναι τῆς ὀμορφιᾶς τὸ κάστρο» καὶ ἄλλοι πὼς «ἡ αἰδὼς στολίζει τὴν ὀμορφιά, ὅπως ἡ δροσιὰ τὴ φύση». Τί μεγαλεῖο!

***

Στ’ ἀλήθεια, πόσο φοβερὸς εἶναι ὁ ἀναιδὴς καὶ ὁ ἀναίσχυντος! Ὁ Πλάτων ἔλεγε: «Θεωρῶ χαμένο τὸν ἄνθρωπο, ποὺ ἔχασε τὴ ντροπή του»!

Ὁ Εὐριπίδης θεωροῦσε ὅτι τὸ μεγαλύτερο ἐλάττωμα τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἡ ἀναίδεια. Καὶ δὲν εἶχε ἄδικο ἂν σκεφτοῦμε πὼς ὁ ἀναιδὴς ἔχει ὑπερβεῖ τὸν ἑαυτό του, ἔχει ἐγκαταλείψει τὶς ἀρχές του, ἔχει ἀρνηθεῖ τὶς ἀξίες του, κινεῖται ἐκτὸς ὁρίων καὶ δὲν ἔχει πλέον κανένα φραγμὸ σὲ τίποτα!

Κατὰ τὸν Ἡρόδοτο «ὅταν ἡ γυναίκα ἀποβάλλει τὸν χιτώνα, ἀποβάλλει καὶ τὴν ντροπή». Δηλαδὴ ἡ πράξη της αὐτὴ εἶναι ἡ ἀποκάλυψη τῆς κατάντιας της ἢ μὲ ἄλλα λόγια τῆς ἀναίδειάς της!

Ὁ Ἰσοκράτης τόνιζε κι αὐτό: «Ὅσα εἶναι ντροπὴ νὰ τὰ κάνεις, εἶναι ντροπὴ καὶ νὰ τὰ λές»! Γιατί τὰ ἀναιδῆ λόγια στὰ σίγουρα ὁδηγοῦν καὶ στὶς ἀναιδεῖς πράξεις.

Κατὰ τὸν Μένανδρο, πάλι, «ὁ ἄνθρωπος ποὺ δὲν ἔχει οὔτε ἱερὸ οὔτε ὅσιο, αὐτὸς ἔφθασε στὸ ἀποκορύφωμα τῆς ἀναίδειας».

Τονίζει ἐπ’ αὐτοῦ ὁ **Ἅγ. Γρηγόριος Παλαμᾶς**: «Πράγματι, ὅταν φύγει ἡ ντροπὴ ἀπ’ τὴν ψυχή, τότε εἰσέρχεται ὁλόκληρος ὁρμαθὸς κακῶν. Γιατί ὅποιος ἀπομακρύνει τὴν αἰδῶ γενόμενος ἐκτὸς ἑαυτοῦ, δὲν ἀντιλαμβάνεται οὔτε τί πράττει οὔτε τί λέει».

Ἂς προσέξουμε καὶ τούτη τὴν παρατήρηση τοῦ **ἱ. Χρυσοστόμου**: «Ὅταν ἡ ψυχὴ ἀναγκαστεῖ νὰ χάσει τὴν ντροπὴ γιὰ μία καὶ μόνη φορά, περιπίπτει σὲ πώρωση κι ἔκτοτε οὔτε σὲ λόγους γλυκεῖς ὑπακούει οὔτε μὲ ἀπειλὲς κάμπτεται οὔτε μὲ εὐεργεσίες συγκινεῖται. Γίνεται χειρότερη ἀπ’ τὴν πόλη ποὺ κακίζει ὁ Προφήτης μὲ τὰ λόγια του αὐτά: “Πῆρες τὴν ὄψη πόρνης, χάθηκε ἡ ντροπὴ σου” (Ἰερ. 3,3)».

Τί φοβερὴ κατάσταση λοιπόν!

***

Ἀλλὰ πῶς καταντᾶ ὁ ἄνθρωπος νὰ γίνεται ἔτσι;

Ὅπως καὶ νὰ τὸ κάνουμε ἡ ἀναίδεια, ἡ ἀναισχυντία, ἡ ἀδιαντροπιὰ εἶναι διαβολικὴ κατάσταση! Ἀναφέρει ὁ **ἱ. Χρυσόστομος**: «**Δὲν εἶναι τόσο κακὸ ἡ ἁμαρτία, ὅσο ἡ ἀδιαντροπιὰ ποὺ ἀκολουθεῖ τὴν ἁμαρτία. Δὲν εἶναι φοβερὸ τὸ νὰ ἁμαρτάνει κανείς, ὅσο ἡ ἀναισχυντία καὶ ἡ ἀδιαντροπιὰ, ποὺ ἀκολουθεῖ τὴν ἁμαρτία**». Δηλαδή, **ἡ ἀναίδεια ὑπερβαίνει κι αὐτὴ τὴν ἁμαρτία**!

Κι αὐτὸ γιατί **ἡ ἀναίδεια εἶναι δαιμονικὴ ἐνέργεια καὶ ἐπήρεια**. Αὐτὸ ἀκριβῶς ἔλεγε ὁ **Γέροντας Παΐσιος**. Ὅτι δηλαδὴ «**ἡ ἀναίδεια εἶναι δαιμονικὴ ἰδιότητα καὶ κυοφορεῖ τὴν ἀναλγησία καὶ τὴν ἀμετανοησία». Κυριεύει δέ, αὐτοὺς ποὺ εἶναι φιλήδονοι**. Καὶ δὲν παύει νὰ συνοδεύει τὴν ἀπιστία καὶ τὴν ἀνταρσία κατὰ τοῦ Θεοῦ. Νὰ **πηγάζει ἀπὸ τὸν ἐγωϊσμό**. Γι’ αὐτὸ καὶ κατὰ τὸν **Ἅγιο Γρηγόριο Θεολόγο «εἶναι ἡ πιὸ μεγάλη ἀπ’ ὅλες τὶς ἀρρώστιες»**!

Μὴ ξεχνοῦμε δὲ αὐτὸ ποὺ τονίζει ὁ **Ἅγιος Ἰσίδωρος Πηλουσιώτης**: «Αὐτὸς ποὺ κάνει ἐκεῖνα ποὺ εἶναι ὁλοφάνερα κακὰ καὶ δὲν κοκκινίζει, αὐτὸς εἶναι φανερό, ὅτι κρυφὰ δὲν θὰ ἀφήσει τίποτε ἀπὸ τὰ ἀπαγορευμένα ποὺ νὰ μὴ τὸ κάνει». Τί κατάντια!

Τὸ πρῶτο παράδειγμα ἀνθρώπου ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ ἀναφέρει κανεὶς ἐπ’ αὐτοῦ, εἶναι ὁ Κάϊν. Ὅταν σκότωσε τὸν Ἄβελ, τὸν ἀδελφό του, καὶ ρωτήθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ «ποῦ εἶναι ὁ ἀδελφός σου;» ἐκεῖνος Τοῦ ἀπάντησε ἀναιδέστατα: «Δὲν ξέρω, μήπως εἶμαι φύλακας τοῦ ἀδελφοῦ μου;»! Γι’ αὐτὸ καὶ ὁ **ἱ. Χρυσόστομος** τονίζει πὼς «**ὁ Θεὸς δὲ μισεῖ τόσο πολὺ ἐκεῖνον ποὺ ἁμαρτάνει, ὅσο ἐκεῖνον ποὺ δὲν ντρέπεται**»!

Ἐξάλλου ποιὸς εἶναι ὁ μέγας ἀναιδής; Ὁ ἴδιος ὁ διάβολος! Αὐτὸς διέστρεψε τὰ

πράγματα μὲ τὴν ἁμαρτία καὶ ἀφαίρεσε τὴν αἰδῶ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο.

Ὁπότε τί παρατηρεῖ κανείς; Πώς ἐνῶ **ὁ Θεὸς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς δίνει τὴ ντροπὴ, γιὰ νὰ συγκρατήσει τὸν ἄνθρωπο**, ὁ διάβολος κάνει ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο. Μὲ τὴν ἁμαρτία διώχνει τὴ ντροπὴ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο! Ἀκόμη καὶ τότε πού ὁ Θεὸς μᾶς δίνει ὡς φάρμακο τὴν μετάνοια, ὁ διάβολος τί κάνει; Ἀφαιρεῖ τὴν ντροπὴ τότε ποὺ ἁμαρτάνουμε καὶ τὴν βάζει τότε ποὺ μετανοοῦμε!

Ἀναφέρει ἐπ' αὐτοῦ ὑπέροχα ὁ **ἱ. Χρυσόστομος**:

«***Ντροπὴ νὰ νοιώθεις ὅταν ἁμαρτάνεις, ὄχι ὅταν μετανοεῖς****. Κοίταξε τί σοῦ ἔκανε ὁ διάβολος. Ὑπάρχουν δύο πράγματα. Ἡ ἁμαρτία καὶ ἡ μετάνοια. Ἡ ἁμαρτία εἶναι τὸ τραῦμα, ἡ μετάνοια τὸ φάρμακο. Ὅπως ἀκριβῶς γιὰ τὸ σῶμα ὑπάρχουν φάρμακα καὶ τραύματα, τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὴν ψυχή. Ὑπάρχουν ἁμαρτήματα καὶ ἡ μετάνοια. Ἡ ἁμαρτία ἔχει μέσα της τὴ ντροπή, ἡ μετάνοια ἔχει τὸ θάρρος καὶ τὴν παρρησία… Στὸ τραῦμα ὑπάρχει πύον καὶ μόλυνση, ὑπάρχει ντροπή, ὑπάρχει χλεύη. Στὴ μετάνοια ὑπάρχει ἡ δύναμη νὰ καθαρίζει αὐτὸ ποὺ ἔχει μολυνθεῖ… Γνωρίζοντας λοιπὸν ὁ σατανᾶς, ὅτι ἡ ἁμαρτία ἔχει τὴν ντροπή, πρᾶγμα ποὺ μπορεῖ σὲ μεγάλο βαθμὸ ν' ἀπομακρύνει ἐκεῖνον ποὺ ἁμαρτάνει, ἐνῶ ἡ μετάνοια ἔχει τὴν παρρησία, πρᾶγμα ποὺ εἶναι ἱκανὸ νὰ προσελκύσει ἐκεῖνον ποὺ μετανοεῖ,* ***ἀντέστρεψε τὴ θέση*** *κι ἔδωσε στὴ μετάνοια τὴν ντροπὴ καὶ τὴν παρρησία στὴν ἁμαρτία*»! [3]

***

Ἀλλὰ πάντοτε πρέπει νὰ ντρέπεται κανείς; Ὄχι βέβαια, παρὰ μόνο ὅταν ἁμαρτάνει, ὅταν παραβαίνει σὲ κάτι τὴν συνείδησή του. Τότε καὶ μόνο.

Τονίζει ὁ **ἱ. Χρυσόστομος**: «Εἶναι καλὸ τὸ νὰ κοκκινίζουμε ἀπὸ ντροπή, ἀλλ' ὅταν πράττουμε κάτι ἀπ' αὐτὰ ποὺ εἶναι ἄξια τιμωρίας ἐκ μέρους Ἐκείνου, ὁ ὁποῖος πρόκειται νὰ μᾶς κρίνει στὴ μέλλουσα ζωή. Ἐν ὅσῳ ὅμως δὲν ὑπάρχει κάτι τέτοιο πού νὰ ἐνοχλεῖ τὴ συνείδησή μας, γιὰ ποιὸ λόγο νὰ ντρεπόμαστε;».

Ἐπιπλέον **ὑπάρχει καὶ ἡ περίπτωση ἐκείνη κατὰ τὴν ὁποία ἡ ἀναίδεια εἶναι καλή**! Μιλᾶμε τότε γιὰ τὴν καθ' ὅλα «**ἐπαινετὴ ἀναίδεια**», ὅπως τὴν ἀποκαλεῖ **ὁ Ἅγ. Ἰωάννης τῆς Κλίμακος**! **Ποιὰ εἶναι ἀκριβῶς;**

Ἐκείνη ποὺ εἶχε ἡ φτωχὴ χήρα στὴν παραβολὴ τοῦ Χριστοῦ, ποὺ πήγαινε συνεχῶς καὶ παρακαλοῦσε τὸν δικαστὴ νὰ τῆς ἀποδώσει τὸ δίκιο της. Δηλαδὴ **τότε ποὺ μὲ ἐπιμονὴ μεγάλη καταφεύγουμε στὸν Θεὸ καὶ ζητᾶμε τὸ ἔλεός Του**.

Καὶ τί παρατηρεῖ σήμερα κανείς; Πώς ὅλα τὰ μέσα, μᾶς ὠθοῦν νὰ κάνουμε πράγματα

χωρὶς καμιὰ ντροπή, ὅλο καὶ πιὸ νωρίς, ἀκόμη καὶ τότε ποὺ εἴμαστε παιδιὰ ἢ καὶ νήπια ἀκόμη! **Στοχεύουν στὸ νὰ χάσουμε τὴν ἀθωότητά μας, καὶ τὴν αἰδώ, ποὺ τὴν συνοδεύει, κι ἀπ' αὐτὰ ἀκόμη τὰ πρῶτα βήματα τῆς ζωῆς μας. Ὅπως πάλι, καὶ νὰ διατηροῦμε τὴν ἀναίδεια ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς μας. Καὶ σ' αὐτὰ ἀκόμη τὰ βαθιά μας γεράματα**!

***

Εἶναι καταπληκτικός, παιδιά, τοῦτος **ὁ λόγος τοῦ Ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου**: «Τὸ κοκκίνισμα προκαλεῖ τὸν σεβασμό». Ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα ἔδειξε πὼς πρόκειται γιὰ τὸν σεβασμὸ τῶν ἀνθρώπων. Ὅμως τελικὰ ἀποδείχθηκε πὼς προκαλεῖ ἀκόμη κι αὐτὴ τὴν χάρη τοῦ Θεοῦ. Γιατί προέρχεται ἀπ' τὴν ἴδια τὴ χρήση τοῦ ὅπλου, ποὺ μᾶς ἔδωσε στὴ μάχη μας μὲ τὸ κακὸ καὶ τὴν ἁμαρτία...

---

1. Δημοσιεύτηκε στό ἐπιστημονικό περιοδικό «Journal of Personality and Social Psychology».
2. Γράφει ὁ Σοφοκλῆς: «Ζηνί σύνθρακος θρόνων αἰδώς».
3. Βλέπ. τό ἔργο μας «ΡΟΔΟΣΤΑΓΜΑ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΙΚΗΣ ΣΟΦΙΑΣ».

(Πηγή: «Ορθόδοξος Τύπος» 09/08/2013)